

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 14 juli 1914 kl. 8 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffning av tre 75 mm. kanoner med lavettage.

Uti en till riksdagen avlåten, till särskilda utskottets nr 1 förberedande behandling överlämnad proposition, nr 86, av den 13 maj 1914, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollen över sjöförsvarsärenden för den 19 december 1913 och den 13 maj 1914, föreslagit riksdagen medgiva att återstående belopp, 48,359 kronor 48 öre, av det utav 1903 och 1904 årens riksdagar till bestyckning av bevakningsbåtar m. m. å extra stat beviljade anslaget å 166,000 kronor må användas till anskaffning av tre 75 mm. kanoner med lavettage.

Utredningen i ämnet återfinnes uti ett av föredragande departementschefen till förenämnda statsrådsprotokoll den 19 december 1913 avgivet yttrande av följande lydelse:

»I underdånig skrivelse den 1 oktober 1908, angående utgifterna under riksstatens femte huvudtitel för år 1910, anmälde marinförvaltningen beträffande anskaffning av reservpjäser för flottans 75 mm. kanoner, vilka vid tidpunkten för nämnda skrivelses avlåtande utgjorde ett antal av 18, att, om behovet av reservkanoner beräknades enligt samma proportion som dittills eller till omkring 10 procent av det i fartygens bestyckning ingående antalet, ytterligare 2 dylika kanoner med lavettage borde anskaffas. Då emellertid behovet av denna modell vore statt i stark tillväxt och en av reservkanonerna nästan oavbrutet behövde disponeras av skjutbanan i Karlskrona för prövning av såväl nyanskaffad som i förråd befintlig ammunition, ansåg marinförvaltningen, att minst 3 dylika reservkanoner borde anskaffas.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 11 saml. 1 avd. 5 häft. (Nr 8—9.) 1

I statsverkspropositionen till 1909 års riksdag äskade Kungl. Maj:t emellertid anslag till endast två 75 mm. kanoner, vilket även av riksdagen beviljades.

Marinförvaltningen har nu i underdånig skrivelse den 14 november 1913 inkommit med förnyad framställning i fråga om anskaffande av ytterligare 75 mm. kanoner i reserv, och har ämbetsverket därvid anfört följande:

För närvarande finnes eller vore under anskaffning 34 75 mm. kanoner, av vilka, då 32 skulle ingå i fartygens bestyckning och en vore i ständigt bruk vid skjutbanan i Karlskrona för prövning av och försök med ammunition m. m., endast en vore påräknelig såsom reserv. Den vid skjutbanan använda kanonen kunde nämligen knappast påräknas komma till användning såsom reservkanon, dels emedan dess lavettage vore försöksmodell och av annat slag än de å jagarna uppställda kanonernas, dels på grund av att den vore för angivna ändamål oundgängligen behövligen vid skjutbanan.

För undervisningen vid exercisskolorna erfordrades en 75 mm. kanon med lavettage vid vardera stationen, vilket behov hittills fyllts dels genom användande av reservkanonen och dels genom ilandflyttning av en kanon från någon jagare. Den förstnämnda anordningen vore likväl numera utesluten, enär reservkanonen, sedan kärnrören å fartygskanonerna börjat förslitas och måst ersättas med nya, toges i anspråk såsom fartygsbestyckning; den sistnämnda anordningen åter kunde ej anses överensstämma med kravet på krigsberedskap hos materielen, allra helst som kanonmateriel ej kunde undgå att vid undervisning förslitas och i någon mån skadas.

Då med hänsyn därtill att 75 mm. kanoner vore i flitigt bruk för skjutningar vid flottans skjutsolor, varigenom kärnrören således jämförelsevis ofta komme att behöva ersättas med nya, behovet av reservkanoner icke kunde sättas lägre än till ett antal av 2 utöver det redan befintliga, och då vidare, enligt vad ovan nämnts, för undervisning i exercisskolorna ytterligare 2 kanoner erfordrades, skulle, utöver befintliga eller under anskaffning varande kanoner, 4 kanoner vara behövliga. Som emellertid en av de för undervisning avsedda kanonerna i undantagsfall syntes kunna användas såsom reservkanon, funne marinförvaltningen av behovet oundgängligen påkallat, att åtminstone tre 75 mm. kanoner med lavettage, varför kostnaden, oavsett utgifter för besiktningen, beräknats till sammanlagt omkring 48,000 kronor, så snart kunde anskaffades.

Genom kungl. brev den 17 juni 1903 och den 3 juni 1904 hade

till bestyckning av bevakningsbåtar m. m. anvisats tillhopa 166,000 kronor. Ifrågavarande belopp, vilket som extra ordinarie anslag för åren 1904 och 1905 anvisats av 1903 och 1904 årens riksdagar, hade varit avsett till anskaffning av bestyckning, ammunitionsutredning, dynamomaskiner, strålkastare och övrig bevakningsutrustning jämte ändringsarbeten å 10 privata ångslupar eller bogserbåtar, för att dessa vid krigstillfälle omedelbart skulle kunna användas till bevakningsändamål.

I underdånig skrivelse den 12 november 1909 hade marinförvaltningen och chefen för marinstaben inkommit med infordrad utredning angående handelsfartygs begagnande för krigsbruk, vari bland annat framhållits önskvärdheten av att den materiel från handelsflottan, som vid krigstillfälle skulle användas av marinen och då bestyckas, redan i fredstid ägde anordningar för bestyckningens uppställande. I betraktande likväl av svårigheten att utan något slags subventionering med respektive materiels ägare träffa nödig överenskommelse angående materielens disponerande för förstärkningsarbetens utförande och av det förhållandet att bogserbåtar ofta bytte ägare och hemort och då det vidare vore av stor vikt att vid mobilisering erhålla de nyaste, snabbaste och modernaste fartygen, syntes det vara lämpligast att låta anstå med dessa förstärkningsarbetens utförande, till dess mobiliseringen inträffade.

Till vad sålunda yttrats komme emellertid, att beträffande privata ångslupar eller bogserbåtar sådana arbeten, som krävdes för att uppstötta däcken och ordna bäddningar till så små pjäser som 37 mm. kanoner och kulsprutor, vore av mycket ringa omfattning, ävensom att sådan materiel, faconjärn och trävirke, som härför erfordrades, ständigt finnes att tillgå vid varv och mekaniska verkstäder. Det hade till följd av dessa förhållanden synt marinförvaltningen vara mindre ändamålsenligt att under fredstid inköpa dylik materiel, på vilken kraven under årens lopp ändrades, för den anskaffade bevakningsutrustningens uppställande å de avsedda 10 bogserbåtarna.

Denna marinförvaltningens uppfattning syntes även hava blivit av Kungl. Maj:t godtagen, då, enligt vad av den genom nådig generalorder den 9 mars 1910 fastställda mobiliseringsinstruktionen framginge, det ålåg marinförvaltningen att, beträffande materiel från handelsflottan, i fredstid med lämpliga skeppsvarv eller verkstäder i nämnda fartygsmateriels hemorter avtala om materielens ändrande eller förstärkande *vid mobilisering*.

Till följd av att bevakningsutrustningen anskaffats till billigare pris än som beräknats, och då förstärkningar och bäddningar för ovan

nämnda materiels uppställande å förevarande båtar icke kommit till utförande, hade å berörda anslag till bestyckning av bevakningsbåtar m. m. uppstått en behållning, som för närvarande uppginge till 48,359 kronor 48 öre. Då emellertid anordningar för bevakningsmaterielens uppställande på ovan angivna skäl icke syntes böra vidtagas förrän i samband med båtmaterielens användning för sjöförsvarets behov, syntes det marinförvaltningen mindre lämpligt att tills vidare för ifrågavarande förstärknings- och bäddningsarbeten reservera någon del av berörda anslag.

På grund av vad förut framhållits beträffande behovet av 75 mm. kanoner i reserv med lavettage, har marinförvaltningen i berörda skrivelse den 14 november 1913 hemställt om avlåtande till riksdagen av proposition om användande av ovannämnda behållning å 48,359 kronor 48 öre till anskaffande av tre 75 mm. kanoner i reserv med lavettage.

Det av marinförvaltningen sålunda anmälda behovet av anskaffning utav tre 75 mm. kanoner, vilka vore avsedda att tjäna såsom reservpjäser, torde, med hänsyn därtill, att kanoner av denna kaliber under de senare åren i allt större omfattning ingått i bestyckningen av en del utav flottans fartyg, särskilt å jagarna, få anses synnerligen tränande.

Mot det av ämbetsverket föreslagna sättet att täcka kostnaderna för nämnda anskaffning har jag icke något att erinra.»

Utskottets
hemställan.

Då utskottet icke haft något mot förevarande framställning att erinra får utskottet, med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts i denna proposition framställda förslag, hemställa

att riksdagen må medgiva, att återstående belopp, 48,359 kronor 48 öre, av det utav 1903 och 1904 årens riksdagar till bestyckning av bevakningsbåtar m. m. å extra stat beviljade anslaget å 166,000 kronor må användas till anskaffning av tre 75 mm. kanoner med lavettage.

Stockholm den 14 juli 1914.

På utskottets vägnar:

KARL STAAFF.